

Σελεστέν Φρενέ - Φερνάν Ουρύ

Χάρης Παπαδόπουλος

Δάσκαλος, Συντονιστής εκπαιδευτικού έργου στο 4^ο ΠΕΚΕΣ της Αττικής

Παιδαγωγική ομάδα «Το Σκασιαρχείο»

Παιδαγωγική Φρενέ – Θεσμική παιδαγωγική

Σελεστέν Φρενέ

1986 – 1966

Φερνάν Ουρύ

1920 - 1998

Celestin Freinet - Σελεστέν Φρενέ

1886: γεννιέται στο Gars – Γκαρ

1966: πεθαίνει στην Vence – Βανς

Celestin Freinet

1986: γεννιέται στο Gars – Γκαρ

1914 -1918: Α΄ παγκόσμιος πόλεμος

1915: τραυματίας πολέμου

1920: διορίζεται δάσκαλος στο Le Bar-sur-Loup

1923: αγοράζει το μικρό τυπογραφείο για το σχολείο του

1926: παντρεύεται την Ελίζ Λαζιέ

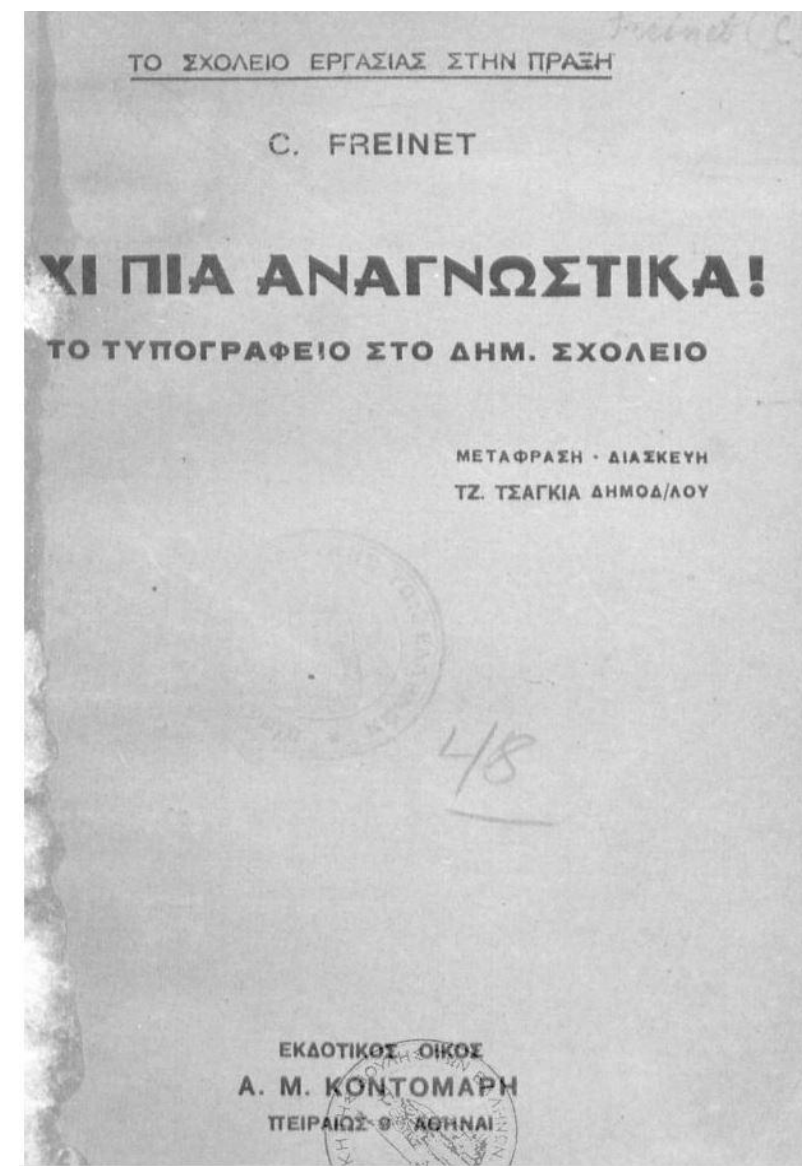
1927: «Η τυπογραφία στο σχολείο»

1928: «Όχι πια σχολικά εγχειρίδια»

1933: Τζάνος Τσαγκιάς – Αντιπρόεδρος της ΔΟΕ – αλληλογραφεί με Φρενέ.

1933: Πολιτική εκστρατεία εναντίον του Φρενέ (δάσκαλος στο Σεν Πολ ντε Βανς) θα τον οδηγήσει σε παραίτηση

1935: Ιδρύει δικό του ιδιωτικό σχολείο στην Βανς

1933: Πολιτική εκστρατεία εναντίον του Φρενέ (δάσκαλος στο Σεν Πολ ντε Βανς) θα τον οδηγήσει σε παραίτηση

1935: Ιδρύει δικό του ιδιωτικό σχολείο στην Βανς

1940-41: κρατούμενος – ελεύθερος συμμετέχει στην αντίσταση

1947: δημιουργεί το ICEM (Institut Coopératif de l' Ecole Moderne)

1957: ιδρυτικό συνέδριο της FIMEM (Fédération Internationale des mouvements de l'Ecole Moderne)

1966: πεθαίνει

1971: εκδίδεται το βιβλίο **Pour l'école du peuple**

ελληνική έκδοση ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ, εκδ. Οδυσσέας, 1977

ΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΑΞΙΩΜΑΤΑ (Σταθερές)

30 αρχές από το βιβλίο «Το σχολείο του λαού»

10-β. Κάθε άνθρωπος θέλει να πετύχει. Η αποτυχία είναι τροχοπέδη, καταστροφή του ζήλου και του ενθουσιασμού.

19. Οι βαθμοί και οι κατατάξεις είναι πάντα λάθος.

20. Μιλάτε όσο γίνεται λιγότερο.

21. Το παιδί δεν θέλει μια εργασία αγέλης όπου το άτομο οφείλει να υποτάσσεται. Του αρέσει η ατομική ή ομαδική εργασία, στους κόλπους μιας συνεργατικής κοινότητας.

22. Η τάξη και η πειθαρχία είναι απαραίτητες στο σχολείο.

27. Η αυριανή δημοκρατία προετοιμάζεται με τη δημοκρατία στο σχολείο. Ένα αυταρχικό καθεστώς στο σχολείο δεν θα μπορούσε να διαμορφώσει δημοκρατικούς πολίτες.

28. Δεν μπορούμε να διδάξουμε παρά μέσα σε κλίμα αξιοπρέπειας.

Το να σέβεστε τα παιδιά κι αυτά να σέβονται τους δασκάλους τους είναι μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ανανέωση του σχολείου.

Τι είδους πολίτης ήταν ο Φρενέ;

- δάσκαλος (σκέτο)
- κομμουνιστής (1926 – 1940 μέλος του Κ.Κ.Γ.) (με τα μάτια ανοιχτά: ρήξη μετά το 1950)
- συνδικαλιστής
- στον κύκλο του περιοδικού «*Το χειραφετημένο σχολείο*» (ειρηνιστές, διεθνιστές, αντι-μιλιταριστές, ουτοπικοί σοσιαλιστές, στο ρεύμα του «επαναστατικού συνδικαλισμού»)
- Διευθυντής του περιοδικού «*Προλεταρικός εκπαιδευτικός*» (1932-1939)
- φυλακίστηκε από το καθεστώς του Βισύ τον Μάρτιο του 1940 – συμμετείχε στην Αντίσταση
- 1922 – 1925 ταξίδια σε εκπαιδευτικά ιδρύματα σε Γερμανία – Σοβιετική Ένωση
- 1928 Συνεταιρισμός του Λαϊκού Σχολείου (CELO (παραγωγή και διάθεση εκπαιδευτικού υλικού: τυπογραφείο – πολύγραφος – προβολέας – κινηματογραφική μηχανή λήψης – σχολικό υλικό...
- 1935 Σχολείο της Βένς (φτωχόπαιδα και παιδιά συντρόφων από το Παρίσι – προσφυγάκια από τον ισπανικό εμφύλιο.

Η κληρονομιά του Φρενέ: τι μένει σήμερα από το έργο του;

Πώς δημιουργούμε σ' ένα παιδί τη δίψα για μάθηση;

(Το άλογο θα πάει στο νερό όταν διψάσει...)

→ → → η νοηματοδότηση της μάθησης

- Οι τεχνικές (τα παιδαγωγικά εργαλεία)
- η ανάγνωση – η γραφή ως εργαλεία αυθεντικής επικοινωνίας)
- πολλαπλές ευκαιρίες επικοινωνίας σε ποικίλες περιστάσεις
- ποιος μιλάει μέσα στην τάξη; (Flanders – de Landsheere)
- από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο (ο πειραματικός ψηλαφισμός)
- οι δημοκρατικοί θεσμοί – το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τη γνώμη του για τη ζωή του
(1948: Οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου 1959: Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού 1989: Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού - Άρθρο 12 – Άρθρο 15)

1922: να μπει η ζωή στους 4 τοίχους του σχολείου

2021: μπροστά σε μια οθόνη...

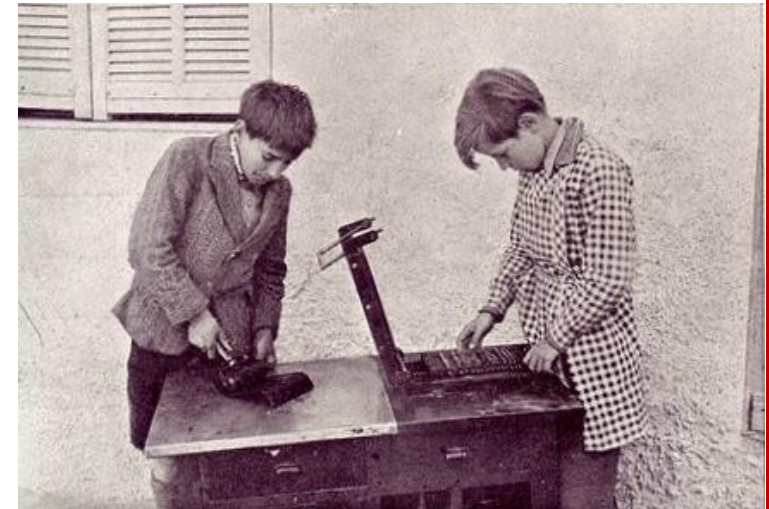
ΤΕΧΝΙΚΕΣ της παιδαγωγικής Φρενέ

μια παιδαγωγική της εργασίας

Η τάξη είναι μια κυψέλη όπου όλες/όλοι ενεργοποιούνται και εργάζονται γύρω από προγραμματισμένες δραστηριότητες

- ▶ τυπογραφείο (ελεύθερα κείμενα - σχολική εφημερίδα – έρευνες των παιδιών – μικρά βιβλία)
- ▶ διασχολική αλληλογραφία
- ▶ σχολικός συνεταιρισμός
- ▶ πλάνα εργασίας (ένα είδος ατομικών συμβολαίων εργασίας για κάθε μαθήτρια/μαθητή)
- ▶ εργασίες με καρτέλες (με δυνατότητα αυτοδιόρθωσης) (ένα είδος προγραμματισμένης εργασίας ανά μάθημα)
- ▶ βιβλιοθήκη εργασίας (θεματικά ντοσιέ που αντικαθιστούν τα εγχειρίδια)
- ▶ δημοκρατικοί θεσμοί: Τί νέα; - Συμβούλιο τάξης - Συμβούλιο σχολείου
- ▶ Δημιουργικά και καλλιτεχνικά εργαστήρια
- ▶ Σχολικός κήπος – εκτροφή μικρών ζώων
- ▶ Άνοιγμα στη ζωή (τάξη – αυλή – κοινότητα)
- ▶ Θέατρο, κινηματογράφος, ίντερνετ, ραδιόφωνο...

→ ρόλοι – αρμοδιότητες – υπευθυνότητες («δουλειές»)

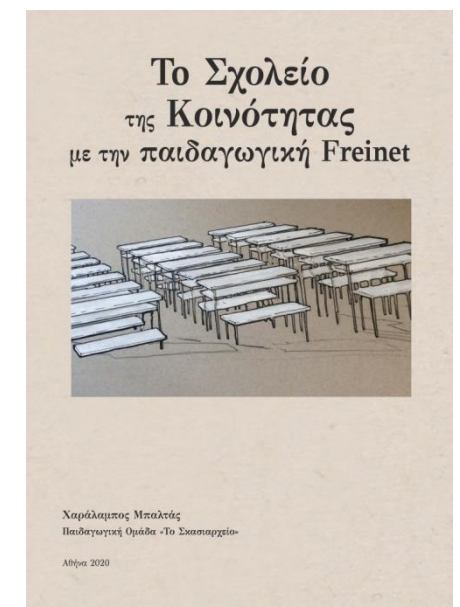
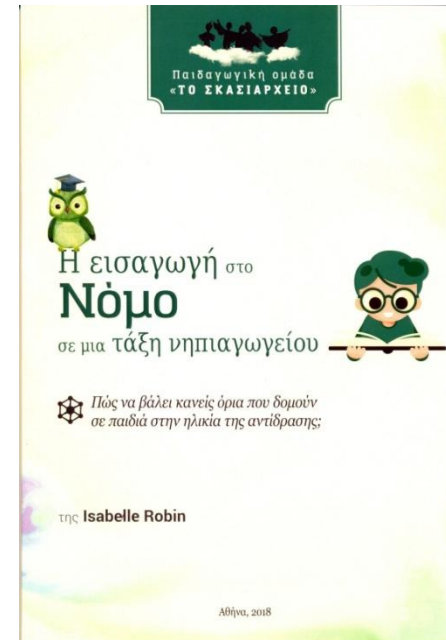
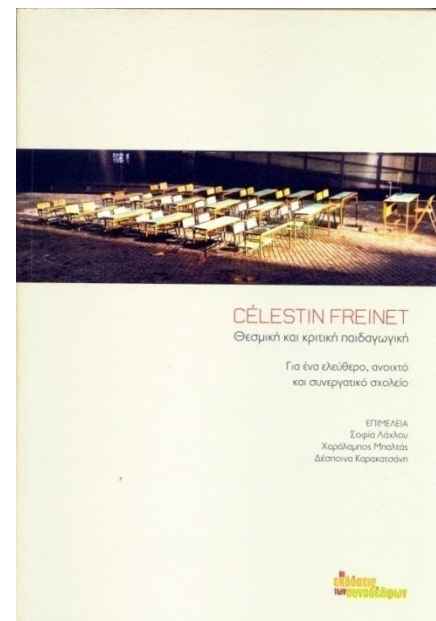
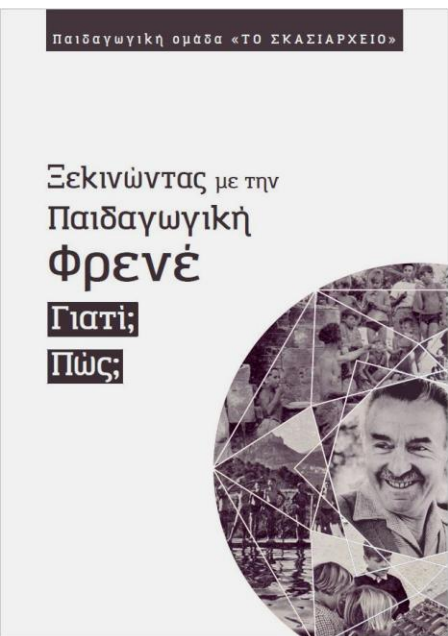
Δίκτυο εκπαιδευτικών Φρενέ: ένας συλλογικός διανοούμενος

- στη Γαλλία (ICEM)
- στον κόσμο (FIMEM)
- στην Ελλάδα (Σκασιαρχείο)

Ένα στοιχείο:

1979 – «Λεξιλόγιο της παιδαγωγικής», έκδοση του ICEM και του PUF - 31 λήμματα

2018 – «Λεξικό της παιδαγωγικής Φρενέ», επιμέλεια ICEM εκδ. ESF - 90 λήμματα (εκ των οποίων μόνο 14 από την έκδοση του 1979)

Την πρώτη Τρίτη κάθε μήνα με την Εφημερίδα των Συντακτών

Πώς θα κάνετε τα παιδιά στην τάξη σας να γράφουν εύκολα ;

Τα 7 στάδια για τη δημιουργία μιας σχολικής εφημερίδας στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο

της Isabelle Robin

Παιδαγωγική ομάδα «ΤΟ ΣΚΑΣΙΑΡΧΕΙΟ»

Το Σκασιαρχείο 1

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ» 4|5|2021

Τριήμερη επιμορφωτική συνάντηση για την παιδαγωγική φρενή

Ο Φίλιπ Μεριέ για την παιδαγωγική ομάδα «Το Σκασιαρχείο»

«Πώς να χωρέσεις μια τάξη σε ένα σκαμνάκι με τρία πόδια»

Ένα συμβόλαιο σχολικής αλληλο γραφίας

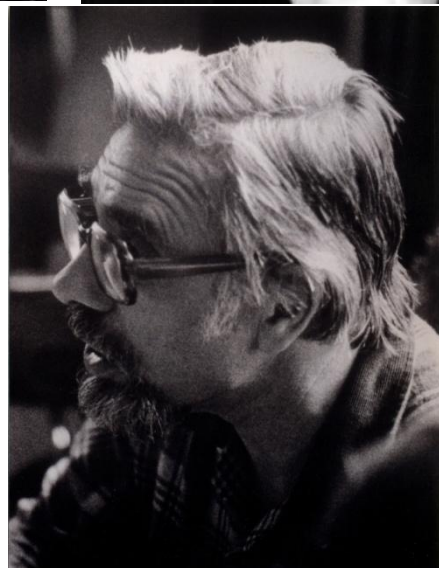
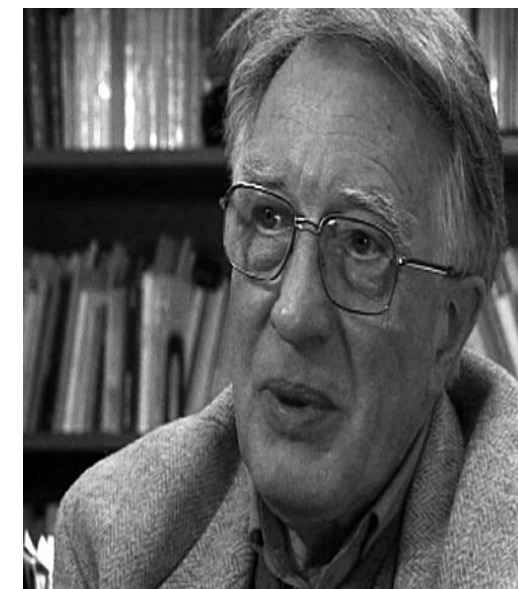
Η ευτυχία να ανοίγεις το γράμμα ενός φίλου, μιας φίλης

της Isabelle Robin

Παιδαγωγική ομάδα «ΤΟ ΣΚΑΣΙΑΡΧΕΙΟ»

Fernand Oury – Φερνάν Ουρί

1920 – 1998 , Γαλλία

Ζαν Ουρί (La Borde)

Ποιος θέτει τους κανόνες μέσα στην τάξη; Χρειάζεται ο Νόμος; Τελικά τι είναι ο Νόμος;

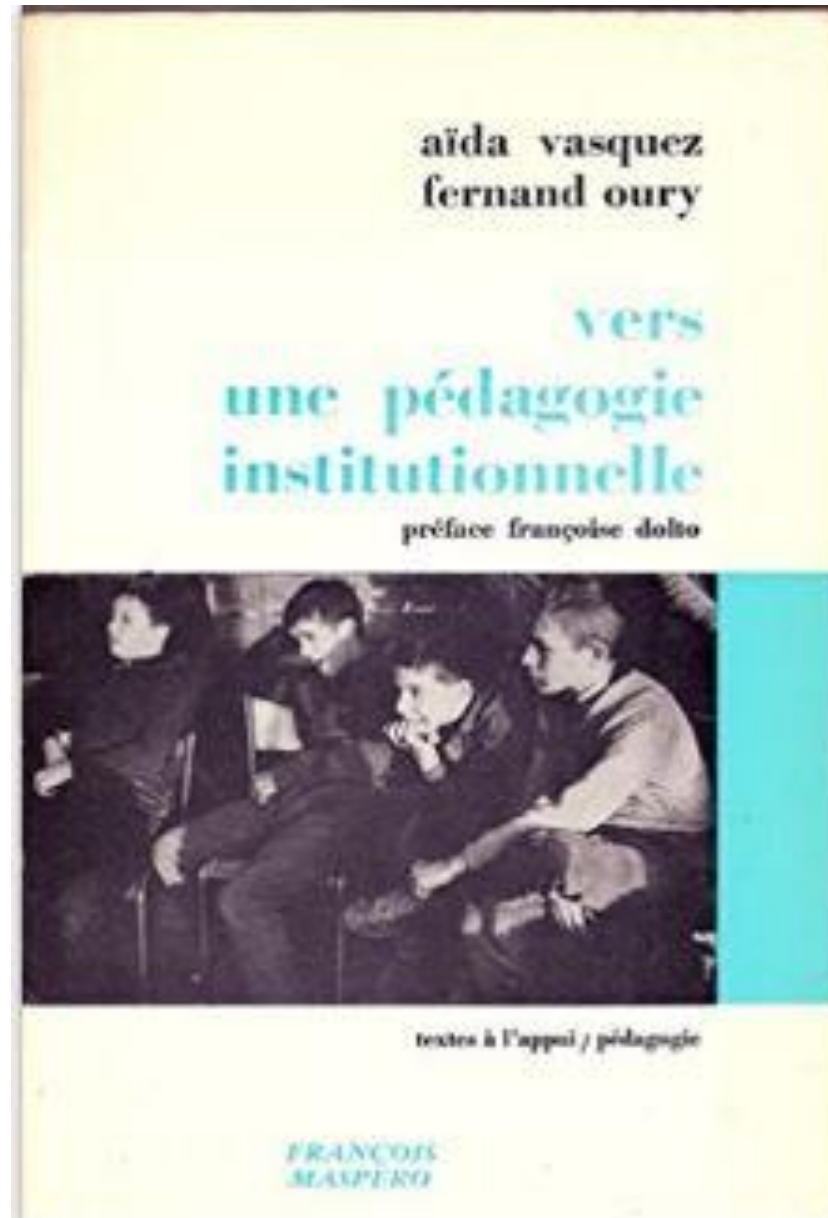
→ Θεσμική παιδαγωγική – Θεσμική ψυχιατρική – Θεσμίζω κάτι...
Pédagogie Institutionnelle

Θεσμική παιδαγωγική : ένα ρεύμα της Παιδαγωγικής Φρενέ

Fernand Oury
Jean Oury (La Borde)
Jacques Lacan
Felix Guattari
Rene Laffitte
Aida Vasquez

«Προς μια θεσμική
Παιδαγωγική»
(1967)

«Το σχολείο – στρατώνας»
(1972)

Chronique de l'école caserne

Fernand Oury
Jacques Pain

Matrice

1958: στο 14^ο Συνέδριο του ICEM, στη Σορβόννη, ακούγεται για πρώτη φορά ο όρος «**Θεσμική Παιδαγωγική**», από τον ψυχίατρο Ζαν Ουρύ, στο πλευρό του Σελεστέν Φρενέ. Στο βήμα ο Φερνάν Ουρύ παρουσιάζει μια **μονογραφία**

1961: η **ρήξη**. Ο Φρενέ συγκρούεται με τον Φονβιέιγ (Fonvieille) για τον βαθμό εμπλοκής ψυχολόγων και ψυχιάτρων στα θέματα της παιδαγωγικής. Η ομάδα του Ουρύ αποχωρεί από το ICEM.

1962 – 1967: εργασία με την ψυχολόγο Αϊντα Βασκουέζ (Aïda Vasquez)

1967: Εκδίδεται το βιβλίο σταθμός «**Προς μια θεσμική Παιδαγωγική**», με θερμά λόγια για τον Σελεστέν Φρενέ, που δεν θα προλάβει να τα διαβάσει...

1979: Η ομάδα της θεσμικής παιδαγωγικής επιστρέφει στο συνέδριο του ICEM, στη Γκρενόμπλ, με πρόσκληση του Ρενέ Λαφίτ (René Laffitte)

Ο Φερνάν Ουρύ πεθαίνει το **1998**, αναγνωρίζοντας πάντα την οφειλή του στον Σελεστέν Φρενέ

Η παιδαγωγική Φρενέ αγκαλιά με τη θεσμική παιδαγωγική !

...Δίνει ένα πλαίσιο στην τάξη, στην/στον εκπαιδευτικό και τα παιδιά.

• Τι έχουμε μέσα στην τάξη; Τι καθορίζει τη ζωή σ' αυτόν τον μικρόκοσμο;

Τρία στοιχεία:

1. η παραγωγή, η δημιουργία: μέσα από την οργάνωση και τις τεχνικές Φρενέ
2. η ομάδα (οι ομάδες...) της τάξης (δυναμική – φαινόμενα – σχέσεις...)
3. το ασυνείδητο («το πρωί ο μαθητής δεν αφήνει το ασυνείδητό του στην κρεμάστρα μαζί με το μπουφάν του»)

Οι τρεις αναφορές:

→ το έργο του Φρενέ, οι παιδαγωγικές τεχνικές, τα εργαλεία και οι επινοήσεις των παιδαγωγών

→ η θεωρία των ομάδων (Κουρτ Λεβίν, Καρλ Ρότζερς, Βίλφρεντ Μπιόν, ...)

→ η θεωρητική εργασία της θεσμικής ψυχοθεραπείας (Ζαν Ουρί, Γκουαταρί, ...) και της ψυχανάλυσης (Φρόντ, Ντολτό, ...)

Όταν τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή και σίγουρα ότι αυτό που θα πουν θα μείνει εκεί, εκείνη τη στιγμή αρχίζουν να μιλούν, δεν φλυαρούν πλέον. Στο «Τι νέα;», στην επιλογή των κειμένων, μιλούν, λένε πράγματα που τα αφορούν.

Ο δάσκαλος δεν έχει να παίξει εδώ τον θεραπευτή αλλά μόνο να μπορέσει να ακούσει.

(Όμως αυτό που γίνεται στον κύκλο μπορεί να είναι θεραπευτικό!)

«Το θέλουμε δεν το θέλουμε, **το ασυνείδητο είναι μέσα στην τάξη και μιλάει...** Αξίζει καλύτερα να το ακούει κανείς παρά να το υφίσταται»

(Η συνείδηση και η λογική δεν μας απαλλάσσουν από τις εκρήξεις του ασυνείδητου).

(με τα λογια του ψερναν ουρί)

Τον σύνθετο χαρακτήρα της θεσμισμένης συνεργατικής τάξης, απεικονίζει η γνωστή εικόνα

Έχουμε ένα σύμπαν όπου **τα στοιχεία** του αποτελούν ταυτόχρονα αιτίες και αποτελέσματα τα

Σ' αυτόν τον τόπο, είμαστε «ενεργούμενα» των διαφόρων στοιχείων, αλλά ταυτόχρονα ενεργούμε κι εμείς (με τις πράξεις ή τις παραλείψεις μας) πάνω στα διάφορα στοιχεία. Το νόημα προκύπτει από την αλληλεπίδραση τους.

Απομονώνοντάς τα τους αφαιρούμε το νόημά τους. **Δεν έχουν νόημα παρά σε σχέση με το σύνολο.**

Αν λείψει ένα στοιχείο, ούτε η δομή πλέον μπορεί να σταθεί. Ο σύνθετος χαρακτήρας της τάξης δεν κατοικοεδρεύει μόνο στις δραστηριότητες της τάξης αλλά και στους δεσμούς που οι δραστηριότητες, οι θεσμοί υφαίνουν μεταξύ τους.

Το νόημα αναδύεται μέσα από την εμφάνιση αυτού του δικτύου, αυτού του πλέγματος.

Φερνάν Ουρύ

- Να μη μιλάμε παρά για αυτό που έχουμε κάνει: *μπορούμε να διδάξουμε μόνο αυτό που ξέρουμε να κάνουμε και το πώς το μάθαμε.*
- Τι είναι η μονογραφία;
- Τι σχέση έχει το τζούντο με την παιδαγωγική;
- Γιατί ο Φερνάν Ουρύ αρνήθηκε κάθε επίσημη θέση, κάθε αξίωμα, κάθε καριέρα στο Πανεπιστήμιο;
- Υπάρχουν τρεις...

Υπάρχουν τρεις που κάνουν κάτι...

(αγαπημένη ρήση του **Φερνάν Ουρί**)

Υπάρχουν τρεις που κάνουν κάτι.

Υπάρχουν δέκα που δίνουν διαλέξεις
γι' αυτό που κάνουν αυτοί οι τρεις.

Υπάρχουν εκατό που δίνουν διαλέξεις
επί αυτών που λένε οι δέκα.

Και συμβαίνει κάποτε ένας από αυτούς τους εκατό
να έρθει να εξηγήσει σε έναν από τους τρεις
πώς πρέπει να το κάνει (αυτό το κάτι).

Τότε λοιπόν εκείνος από μέσα του βράζει
αλλά εξωτερικά χαμογελάει.

Και δεν λέει τίποτα
γιατί δεν έχει συνηθίσει να μιλάει.
Άλλωστε έχει κάτι να κάνει...

Marcell Jousse (ανθρωπολόγος)

Το όραμα σήμερα...

Για ένα δημοκρατικό, συνεργατικό, συμπεριληπτικό δημόσιο σχολείο,
ανοιχτό στη ζωή...

→ Κριτική παιδαγωγική – χειραφετική παιδαγωγική – απελευθερωτική παιδαγωγική

Θέτω ερωτήματα στην πραγματικότητα – κατανοώ – παρεμβαίνω – αλλάζω τον κόσμο...

(Η κοινωνική αδικία – η φτώχεια – η ανεργία – η προσφυγιά – η διαφορετικότητα – ο σεβασμός - η αλληλεγγύη...)

Αλλάζω το σχολείο για να αλλάξω την κοινωνία -

αλλάζω την κοινωνία για να αλλάξω το σχολείο